

Notat

Dato 30. november 2022

Titel: Retningslinjer for ophavsret og brugsret til undervisningsmateriale på SDU

Reference: Universitetsdirektøren

Notat sendt til: HSU

Denne retningslinje har til at formål at give ansatte og studerende på Syddansk Universitet (SDU) et fælles regelsæt for ophav til og brug af undervisningsmateriale på SDU.¹ Retningslinjen fastlægger, i hvilket omfang en underviser på SDU (forstået som alle ansatte, som varetager en undervisningsfunktion) giver SDU som institution ret til deling af sit undervisningsmateriale, og i hvilket omfang SDU som institution har ret til at bruge undervisningsmateriale, som en underviser ansat ved SDU har udarbejdet.²

I det omfang retningslinjen anvender betegnelsen *leder*, henvises til SDU's ledelsesstruktur (instituttleder eller dekan eller tilsvarende ledelsesniveau), og i det omfang betegnelsen *tillidsrepræsentant* anvendes, henvises til den ansattes tillidsrepræsentant fra en forhandlingsberettiget organisation eller alternativt HSU's næstformand, hvis der ikke er en tillidsrepræsentant.

Retningslinjen er tiltrådt af Hovedsamarbejdsudvalget på SDU den 7. december 2022.

1 Retningslinjens område

SDU har som universitet til opgave at drive forskning og give forskningsbaseret uddannelse indtil højeste internationale niveau, jf. universitetsloven. Det stiller krav om forskningsbaseret undervisningsmateriale af højeste faglige kvalitet.

Denne retningslinje vedrører de immaterielle rettigheder, der knytter sig til ikke-forlagsudgivet undervisningsmateriale skabt af en underviser eller en gruppe af undervisere på SDU som led i den eller de pågældendes ansættelse på SDU. Denne retningslinje regulerer, i hvilket omfang undviserne ved SDU giver SDU ret til deling af deres undervisningsmateriale. Retningslinjen vedrører dermed ikke forlagsudgivet undervisningsmateriale, idet deling af dette reguleres af SDU's aftaler med Copydan og tilsvarende organisationer.

En underviser, der fremstiller undervisningsmateriale, har ophavsret til materialet ifølge ophavsretsloven. Ved undervisningsmateriale forstås alle former for stof, som undviseren som led i ansættelsen har skabt til brug i undervisning på SDU (herunder efter- og videreuddannelse mm.); som eksempler kan nævnes slides, handouts, billeder, e-læringsforløb, quizzes, optagelser af undervisning mm.

¹ Retningslinjen er udformet på baggrund af sædvane på SDU og i universitetssektoren samt modelaftale på universiteterne fra Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde (UBVA).

² De nærmere regler om optagelse af undervisning på SDU fremgår af "Retningslinje for optagelse af undervisning på SDU".

Som udgangspunkt kræver brugen af undervisningsmateriale fremstillet af en underviser derfor tilladelse fra underviseren. En underviser kan give tilladelse til, at andre undervisere på SDU bruger vedkommendes materiale, enten ved at indgå individuelle aftaler med disse eller ved at give SDU brugsret til materialet.

SDU har som arbejdsgiver for universitetsansatte i særlige tilfælde (eksempelvis ved sygdom, dødsfald eller bortgang i løbet af et semester) adkomst til at bruge undervisningsmateriale, som er udarbejdet af en ansat ved SDU, når det er nødvendigt for, at universitetet kan opretholde sin drift og sine forpligtelser i universitetsloven. Dette gælder dog kun efter godkendelse af tillidsrepræsentant.

Retningslinjen er helt overordnet delt i to dele: En del vedr. undervisningsmateriale til brug i egen undervisning og en del vedr. undervisningsmateriale til almen anvendelse. Denne opdeling er i tråd med modelaftalen fra UBVA og betyder, at der gælder forskellige regler og krav om tilladelse fra underviseren for de to typer af undervisningsmateriale.

SDU kan kun udnytte undervisningsmateriale til videresalg og anden kommerciel udnyttelse på sædvanlige markedsvilkår, hvis der indgås en konkret aftale mellem underviser og SDU om ophavsrettighederne til specifikt undervisningsmateriale. Aftalen indgås mellem institutlederen og underviseren under inddragelse af en tillidsrepræsentant og kan bl.a. specificere, i hvilket omfang underviseren skal modtage vederlag, tidsperspektivet for aftalen samt i hvilket omfang de rettigheder, universitetet får, vil være enerettigheder eller brugsrettigheder. Det anses ikke for kommerciel udnyttelse, når universitetet modtager betaling fra udenlandske studerende for deltagelse i undervisningen.

2 Undervisningsmateriale til brug i egen undervisning

Undervisningsmateriale, som er frembragt af en underviser med sigte på brug i vedkommendes egen undervisning, f.eks. PowerPoint-slides eller eksamensopgaver, kan genbruges af SDU's andre ansatte, hvis underviseren giver tilladelse. Tilladelsen kan eventuelt gives ved, at underviseren stiller materialet til rådighed under en egnet licens, f.eks. en Creative Commons-licens. Der kan så ske genbrug i det omfang, licensen giver mulighed for.

Der anses også for at være givet tilladelse, hvis underviseren distribuerer materialet på andre måder, som signalerer, at materialet frit kan deles, f.eks. hvis vedkommende uploader det til fælles delingsdrev, hvor undervisere, der ønsker at dele materiale med andre, kan uploade og frit hente materiale. Hvilke drev der skal anses for fælles delingsdrev, afklares lokalt mellem universitetet og de forhandlingsberettigede organisationers lokale repræsentanter. I de tilfælde kan der ske genbrug på den måde, som er aftalt. Tilladelsen efter denne bestemmelse gælder også, efter at underviserne er fratrukket fra SDU, medmindre det af materialet eksplicit fremgår, at tilladelsen kun gælder, så længe underviseren er ansat ved SDU.

Undervisningsmaterialet kan tillige anvendes af andre ansatte på SDU til undervisningsvirksomhed i særlige tilfælde, hvor der upåregneligt er opstået et tvingende behov for at anvende undervisningsmaterialet til at gennemføre undervisning. Dette gælder dog kun efter godkendelse af en tillidsrepræsentant.

Undervisningsmateriale, som er frembragt af flere undervisere i forening med sigte på brug i deres egen undervisning eller med sigte på brug i fælles undervisning, kan ligeledes genbruges af SDU's andre ansatte, hvis underviserne i fællesskab giver tilladelse.

3 Undervisningsmateriale til almen anvendelse

Undervisningsmateriale, der er skabt af en eller flere undervisere med henblik på brug, der rækker videre end brug i vedkommendes egen undervisning, kan genbruges af SDU's andre ansatte i det omfang, det er nødvendigt for SDU's sædvanlige undervisningsvirksomhed. Som eksempler kan nævnes eksamensopgaver, rettevejledninger eller kursusforløb o.l., som skabes med henblik på afvikling under medvirken af skiftende undervisere. I tvivlstilfælde kan leder og tillidsrepræsentant aftale, hvilket konkret undervisningsmateriale der er omfattet af SDU's sædvanlige undervisningsvirksomhed.

En underviser giver således SDU en ikke-eksklusiv licens (brugsret) til sit undervisningsmateriale. Brugsretten indebærer, at underviserne kan genbruge og viderebearbejde hinandens undervisningsmateriale som led i undervisningen ved SDU. Desuden kan materialet bruges i undervisningen på andre uddannelsesinstitutioner, som indgår i et aftalt tværinstitutionelt undervisningssamarbejde med SDU. Licensen gælder også, efter at underviserne er fratrådt fra SDU.

4 Undervisningsmateriale med lyd- og billedoptagelser

I undervisningsmateriale, hvor der indgår optagelser (lyd og/eller billeder) af en underviser, eller som udelukkende består af optagelser, har underviseren krav på at få optagelserne til godkendelse, inden de indgår i undervisningen. Underviseren kan efterfølgende kræve, at optagelserne bliver fjernet fra undervisningsmaterialet.

Undervisningsmaterialet kan anvendes af andre ansatte på SDU til undervisningsbehov i særlige tilfælde, hvor der upåregneligt er opstået et tvingende behov for at anvende undervisningsmaterialet til at gennemføre undervisning. Dette gælder dog kun efter godkendelse af en tillidsrepræsentant.